

Biyçeşitlilik Tehlikede!

Gerçek anlamda bir kitlesel tür yok oluşunun tam ortasında mıyız? Bilim adamları bu yüzyılda soyları tükenen türlerin verilerini bir araya getirerek bir sonuç çıkarmaya çalışıyorlar. Worldwatch Enstitüsü raporuna göre, karbondioksit miktarından kaynaklanan iklim değişikliğinin yıkımı hızlandırdığı düşünülüyor. Eğer kitlesel bir tür yok oluşunun ortasındaysak, bunun asıl sorumlusu insanoğlundan başkası değilmiş gibi görünüyor.

DÜNYA'daki tüm kuş türlerinin dörtte birinin popülasyonu hızla düşüyor. Türsel bir yok oluşa doğru gidiyor. Amfibiyanlar (kurbağalar, semenderler ve akraba türleri) tüm Dünya'da giderek azalıyor. Endonezya'da son yirmi yılda bölgeye özgü pirincin 1500 türü yok oldu. Bugün üretilen pirincin dörtte üçü yalnızca tek bitkiden üretiliyor. ABD'de 3000'den fazla bitki yok olma tehlikesi altında. Bunlardan 700'ü on yıl içinde tükenecek. Biyologların onda yedisi kitlesel tür yok oluşun tam ortasında olduğumuza inanıyor. Bu durum önümüzdeki yüzyılda insanoğlunun yeryüzündeki geleceğinin de tehlikede olduğunu gösteriyor. Bu durumu, bilim adamları tarihteki en şiddetli yıkım olarak adlandırıyorlar. Ancak insanlar bu durumun farkında değil. Öte yandan, yıkım doğal nedenlerden değil, insanın kendisinden kaynaklanıyor. Biyçeşitlilikte yaşanan bu bunalım bilim adamlarınca küresel ısınmadan, ozon tabakasındaki delikten ve çevre kirliliğinden çok daha önde bir sorun olarak görülüyor.

3 Ekim 1996'da birçok çevre ve koruma örgütü ortaklaşa bir rapor yayınladı. Bu raporda bilinen memeli türlerinin dörtte birinin de yok olma tehlikesi altında olduğu vurgulanıyor. Rapordaki "kırmızı liste" aslında "Dur!" anlamındaki kırmızı simgeler gibi. Memeliler dışındaki sürüngenlerin % 20'si, balıkların % 34'ü ve birçok tatlısu canlısı da tehlikede. Kırmızı listeye 1996'da 100 balık türü daha eklenmiş. Bu türler arasında köpekbalıkları, tonbalığı, mercan kayalıklarında yaşayan balıklar ve denizatları da yer alıyor.

Listeyi uzatmamış olmamız, omurgasız canlıların, bitkilerin ya da yumuşakçaların tehlike altında olmadığını göstermez. Ama bazı türlerle insanların daha duygusal yaklaşımları (örneğin büyük kediler ya da primatlar gibi) ya da diğer türlerin varlığından habersiz olmaları nedeniyle, konuya ilgiyi arttırabilmek için daha popüler türler gündeme getiriliyor.

Biyolojik çeşitlilik bir lüks değil yaşamsal bir gerekliliktir. Diğer tüm

türlerde olduğu gibi, insanlar da bir yaşam dengesi oluşturmak için tüm başka türlere gereksinim duyarlar. Bir bakıma bir zorunluluktur bu. Sanayileşme, ekonomik atılımlar ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak için atılan tüm adımlarda insanın geleceği için, dünyanın geleceği için biyoçeşitlilik göz önünde bulundurulmalıdır. Bir türün (insanın) yeryüzündeki tüm kaynakları tüm diğer türlerden daha fazla kullandığı bilinen bir gerçektir.

Biyoçeşitliliği koruma kuruluşları, hangi türlerin tehlike altında olduğunu dünyanın dört bir yanından bilim adamlarının sağladığı verilerle belirliyorlar; bu türlerin yaşam alanlarını korumak için çalışmalar sürdürüyorlar. Ama bu çaba da yeterli olmuyor; çünkü sıra bekleyen binlerce tür var. Asıl gerekli olan bu yıkıma son vermek. Tüm bunlar bireysel çabalarla da desteklenebilir. Herkesin neyi ne

kadar tükettiğine dikkat etmesi ya da kullanılan yaşamsal gereksinimlerin doğanın hangi parçasının sökülüp çıkarılarak elde edildiğinin düşünülmesi, bireysel çözümler üretmek için atılacak ilk adımdır. Yaşarken insan odaklı değil de dünya odaklı yaşamak birçok türün soyunun devamını sağlayacaktır.

Biyoçeşitlilik sorunu ülkemizde de ne yazık ki yaşanıyor. The New York Times'da 9 Nisan 1998'de William K. Stevens'in yazdığı makalede Türkiye'dekilerin de içinde bulunduğu yok olmakta olan bitkiler listesi bulunuyor. Pek de iç açıcı olmayan listede ülkemiz dördüncü sırada. Yazıya göre dünyadaki bitki türlerinin en az sekizde biri yok olma tehlikesi altında. Bu türlerden bazılarıyla ilgili liste şöyle sıralanıyor. Güllerin % 14'ü, zambakgillerin % 34'ü, lalelerin % 14'ü ve palmiyelerin %

29'u risk altında. Piriçlerden biraz önce bahsetmiştik. Çam türlerinin büyük bir kısmı da izlemeye alınmış durumda. Hayvan türleri daha çok göz önünde tutulsa da, bilim adamlarına göre besin zincirinde en önemli halka olan bitkilerin yok olması diğer türleri daha çok etkileyecek. Bitkiler güneşten gelen enerjiyi besine dönüştürerek bir iş yapıyorlar. Ayrıca ilaç yapımında kullanılan birçok bitkinin ve tarımsal alanda üretilenlerin yok olması, insanlar için ayrı bir tehlike oluşturacaktır.

Tehlike altındaki bitkilerin "kırımızı liste"si 750 sayfalık bir kitap oluştururken, bu gerçeği görmemeliğimizden gelmek Dünya'nın geleceğini yok saymaktır.

Özgür Ergin

Kaynaklar
http://www.iucn.org/wcc/press/animals_in_red.html
<http://www.amnh.org/welcome/press/feature/biofact.html>
<http://www.well.com/user/davidu/plantextinction.html>
<http://www.sierraclub.org/planet/199511/extinct.html>

Dünya'da Tehlike Altındaki Bitki Türleri Oranları		
ABD	4669	% 29
Avustralya	2245	% 14,4
Güney Afrika	2215	% 9,5
Türkiye	1876	% 21,7
Meksika	1593	% 6,1
Brezilya	1358	% 2,4
Panama	1302	% 13,1
Hindistan	1236	% 7,7
İspanya	985	% 19,5
Peru	906	% 5,0
Küba	888	% 13,6
Ekvator	824	% 4,3
Jamaika	744	% 22,5
Kolombiya	714	% 1,4
Japonya	707	% 12,7

